

Influenza op drie paardenbedrijven in Frankrijk wat betekent dat voor ons?

Inleiding

Influenza is een zeer besmettelijke griep die wordt veroorzaakt door een influenzavirus. Er zijn zeer veel soorten influenzavirussen en veel diersoorten hebben een of meer eigen influenzasoorten. Zo is dat ook bij paarden (ezels en zebra's) en daar werden vooral twee substammen van influenza A virussen gezien: H7N7 en H3N8. H7N7 is in de afgelopen decennia niet meer aangetoond en is waarschijnlijk helemaal verdwenen. H3N8 is echter nog wereldwijd actief en heeft zich al weer gesplitst in verschillende viruslijnen, met name een Europese en een Noord-Amerikaanse lijn. Gelukkig geven paardeninflenzavirussen geen ziekte bij mensen. Influenza bij paarden is een ziekte die door een land bij de OIE (Office International des Epizootie = Wereld Gezondheidsorganisatie voor Dieren) moet worden gemeld. Influenza komt al heel lang voor en is ruim 400 jaar voor Christus al bij paarden beschreven in Griekenland. Voordat vaccinatie was uitgevonden leidde een uitbraak ook in de Westerse wereld tot grote ontwrichting van de maatschappij, want er was geen vervoer meer. Heden ten dage leidt influenza wereldwijd jaarlijks nog steeds tot grote verliezen in de paardenhouderij. Dit is niet zozeer omdat er veel paarden er aan dood gaan, maar vooral omdat paarden weken en soms maanden lang niet gebruikt kunnen worden.

Voorkomen in de wereld

Paardeninfluenza komt overal ter wereld voor behalve in Australië, Nieuw Zeeland en IJsland. Wel is er in 2007 een grote uitbraak in Australië geweest, maar die is met veel moeite en hoge kosten (1 biljoen Australische dollars) bestreden en Australië wordt nu weer geacht vrij te zijn.

Situatie in Nederland

In Nederland wordt er veel gevaccineerd voor influenza. We schatten dat ongeveer 70-80% van de in Nederland levende paarden en pony's wel eenmaal per jaar wordt gevaccineerd, maar er zijn geen officiële cijfers.

Er zijn ook in Nederland soms wel (meestal kleine) uitbraken, maar dit is vaak op bedrijven waar niet of onvoldoende wordt gevaccineerd of op bedrijven waar een deel van de paarden/pony's niet is gevaccineerd. Als een gevaccineerd paard aan grote hoeveelheden virus wordt blootgesteld, omdat een niet gevaccineerd paard erg ziek is en heel veel virus uitscheidt, dan kan ook een gevaccineerd paard ziek worden. De kans hierop is groter als de vaccinatie bij de gevaccineerde paarden al 8-12 maanden geleden is. De hoeveelheid antistoffen wordt namelijk in de loop van 8-9 maanden na de vaccinatie duidelijk minder. Ook kan een gevaccineerd paard de infectie oppikken, het virus in zijn neusslijmvlies gaan vermeerderen en vervolgens virus gaan uitscheiden zonder zelf echt ziek te worden of zelfs maar koorts te krijgen of te gaan hoesten. Deze laatste groep paarden is het 'gevaarlijkste' want deze paarden of pony's lijken niet ziek en kunnen de infectie dus meenemen naar een andere stal of een wedstrijd. Daarom moeten ook op het oog gezonde paarden van

een bedrijf waar influenza voorkomt niet naar andere bedrijven of naar wedstrijden gaan.

Verspreiding

Influenza kan zeer snel spreiden omdat de incubatietijd heel kort is (1-3 dagen) en omdat paarden het virus al kunnen gaan uitscheiden als ze net koorts krijgen en vaak verder nog weinig klinische symptomen vertonen. Paarden kunnen het virus via hoesten en neuscontact aan elkaar doorgeven, maar dat kan ook via voerbakken, waterbakken en handen en kleren van de verzorgers. Paarden onder stress, veel dieren in een kleine ruimte en na vervoer over lange afstanden, zullen de ziekte gemakkelijker krijgen en verspreiden.

Symptomen van influenza

De symptomen van influenza zullen bij paarden en pony's die nog nooit gevaccineerd zijn veel erger zijn dan bij paarden die jaarlijks of tweemaal per jaar worden gevaccineerd. Doorgaans begint de infectie met koorts en een droge hoest en vervolgens ook neusuitvloeiing. De paarden zijn vaak sloom, willen niet meer eten, vertonen soms spierpijn en/of slapte. De meeste klinische symptomen verdwijnen meestal al binnen een week, maar de paarden blijven vaak veel langer hoesten. Ook komen er veelvuldig complicaties voor omdat het virus het slijmvlies van de luchtwegen beschadigt en vervolgens bacteriën een kans zien aan te slaan (secundaire infectie heet dat met een mooi woord). Deze paarden, vaak zijn het jonge dieren (1-3 jaar), kunnen dan ook een longontsteking ontwikkelen en heel erg ziek zijn.

Daarom worden paarden die langer dan enkele dagen koorts houden vaak ook al direct door de dierenarts met antibiotica behandeld. Antibiotica helpen niet bij een virusinfectie maar wel bij een bacteriële infectie.

Verder gaat volledig herstel van een paard met influenza, ook als er geen complicaties optreden, vaak langzaam. Paarden moeten minstens een maand rust krijgen, omdat het slijmvlies van de luchtwegen die tijd nodig heeft voor herstel. Zeker wanneer de ziekte niet in een vroeg stadium is onderkend en de dieren onvoldoende rust hebben gekregen, kan een volledig herstel wel 3-6 maanden duren. Paarden sterven in de Westerse wereld zelden aan influenza en de daarbij behorende complicaties, toch kan dit incidenteel wel voorkomen vooral bij ongevaccineerde paarden en veulens (meestal van ongevaccineerde merries of onvoldoende biestopname).

Diagnose stellen

Een dierenarts kan de waarschijnlijkheidsdiagnose 'influenza' stellen op het klinische beeld, maar omdat ook andere virussen griepachtige symptomen kunnen veroorzaken, kan een echte bevestiging alleen door middel van bloedonderzoek en/of een neusswab. Gezien het feit dat de meeste paarden in ons land gevaccineerd zijn, zegt een eenmalig bloedonderzoek niet zoveel, paarden hebben immers vaak antilichamen door de vaccinatie. Daarom worden er meestal twee bloedmonsters genomen met 21 dagen tussenruimte. Dan wordt duidelijk of er sprake is van een titerstijging, d.w.z. in het tweede bloedmonster zitten veel meer antistoffen dan in het eerste en dan weet je dat het paard recent een infectie heeft doorgemaakt. Op de neusswab kan door middel van een PCR (een test die het genetisch materiaal van het virus 'herkent en vermeerderd') aangetoond worden of

het paard virus in de neus uitscheidt. Zo'n test geeft meestal al in 1-2 dagen een antwoord of de infectie inderdaad influenza is.

Preventie

Goed vaccineren is de belangrijkste preventieve maatregel. Toch kunnen ook goed gevaccineerde paarden soms ziek worden omdat de virusstam die rondgaat net iets anders is dan de stammen die in de vaccins zitten. Influenzavirussen zijn continu aan het veranderen. Daarom moeten vaccins regelmatig "geupdated" worden, zodat de vaccinstammen nog een goede bescherming blijven geven tegen de op dat moment voorkomende virusstammen. Toch zal bij een goed gevaccineerd paard ook bij een iets andere virusstam de ziekte zich doorgaans minder ernstig presenteren dan bij een niet gevaccineerd paard. Als de infectie aanwezig is op een paardenbedrijf moeten de zieke paarden zo snel mogelijk worden geïsoleerd tot tenminste 14 dagen na het verdwijnen van de klinische symptomen. Het virus is niet heel erg sterk en een goede huishoudelijke reiniging en daarna desinfectie met een geregistreerd desinfectiemiddel zullen doorgaans alle virusdeeltjes doden. Bedenk wel dat alleen ontsmetten zinloos is omdat desinfectiemiddelen alleen goed werken als alle vuil eerst verwijderd is.

Wat is goed vaccineren?

De regels voor vaccineren zijn nationaal wat anders dan internationaal. Dat heeft te maken met de infectiedruk en de kosten. Nationaal is de infectiedruk meestal wat minder en moeten mensen vaak wat meer op de kosten letten.

De verschillende influenzavaccins (er zijn er in Nederland tenminste 4 merken geregistreerd) hebben vaak allemaal een eigen iets verschillend advies en daarom hebben de paardensportorganisaties vaste regels die voor ieder paard en pony gelden

Voor de KNHS zijn de regels als volgt:

- basisvaccinaties vanaf een leeftijd van 5 maanden

De basisvaccinaties bestaan uit 2 vaccinaties met tenminste 21 dagen en maximaal 91 dagen tussen de twee injecties (tussen deze twee vaccinaties in mag het paard nog niet starten; meestal gaat het om jonge paarden en speelt dit dus niet)

- jaarlijkse hervaccinatie

Vervolgens moet het paard ieder jaar weer een vaccinatie hebben, dat mag op dezelfde dag als het jaar ervoor maar niet één dag later. Hier is steeds weer veel discussie over, maar het mag dus jaarlijks op een vaste datum, bijvoorbeeld 1 april 2011 en dan 1 april 2012.

- nooit vlak voor een wedstrijd

Het paard mag niet gevaccineerd zijn in de laatste 6 dagen voor de eerste wedstrijddag.

- zorgvuldig noteren

Alle vaccinaties moeten in het paardenpaspoort worden geschreven door de dierenarts op de juiste datum mét vaccinstickertje én stempel én handtekening. Het vaccinstickertje moet aanwezig zijn bij alle vaccinaties na 1-4-2007.

(zie ook <http://www.knhs.nl/news.asp?ID=64>)

Voor de FEI (Federation Equestre International - internationale paardensportorganisatie) is het vaccinatieschema uitgebreider:

- basisvaccinatie bestaan uit 2 vaccinatie met tenminste 21 dagen en maximaal 91 dagen tussen de twee injecties
- eerste herhalingsvaccinatie moet binnen 6 maanden + 21 dagen worden gegeven (alleen als deze vaccinaties al voor 1-1-2005 zijn gegeven vervalt deze verplichting)
- vervolgens moet het paard jaarlijks weer een vaccinatie hebben binnen 365 dagen, maar dat mag op dezelfde dag als het jaar ervoor maar dus niet één dag later (hier is veel discussie over, maar het mag dus jaarlijks op een vaste datum)
- als het paard op FEI wedstrijden uitkomt, moet het tweemaal per jaar gevaccineerd worden en dan mogen er weer niet meer dan 6 maanden en 21 dagen tussen twee vaccinaties liggen
- het paard moet zijn laatste vaccinatie dus altijd gehad hebben binnen 6 maanden en 21 dagen voor de wedstrijd én het paard mag nooit gevaccineerd zijn in de laatste 7 dagen voor het op het wedstrijdterrein verschijnt
- alle vaccinaties moeten in het paardenpaspoort worden geschreven door de dierenarts op de juiste datum mét stempel én handtekening en liefst ook het vaccinstickertje; het ontbreken van het stickertje is internationaal geen reden om de vaccinatie niet te erkennen, maar in Nederland wel.
(zie ook <http://www.fei.org/veterinary/vaccinations-and-health-requirements#VR>)

Conclusie

Er zijn op dit moment problemen in Frankrijk, maar voor zover bekend nog niet in Nederland. Als u een paard verdenkt van griep is het altijd verstandig direct een dierenarts te waarschuwen. Deze kan zo nodig bloed en/of een neusswab opsturen naar de Gezondheidsdienst voor Dieren te Deventer om een eventuele verdenking te bevestigen.

Ook is het altijd verstandig op wedstrijden uw paard niet met andere paarden in contact te laten komen, eigen voerbak en drinkbak te gebruiken en uw paard direct na de wedstrijd weer op de trailer te zetten en mee naar huis te nemen. Ook is het verstandig paarden die naar elders zijn geweest eerst twee weken apart te houden, maar dat is op veel bedrijven niet mogelijk. Wat vaak wel haalbaar is, is om wedstrijdpaarden die veel op pad gaan gescheiden te houden van de paarden die niet reizen, de fokmerries en de jonge dieren.

Utrecht, 17-5-2012

*Dr. Marianne Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan
Faculteit Diergeneeskunde, Utrecht*

*Dr. Kees van Maanen
Gezondheidsdienst voor Dieren te Deventer*